

BEDİÜZZAMAN SAİD NURSÎ

Bediüzzaman Said Nursî, 1878 yılında Bitlis'in Hizan Kazasına bağlı İsparit Nahiyesinin Nurs Köyünde dünyaya geldi.

Öğrenim hayatına dokuz yaşında Tağ Köyündeki medresede başladı. Eğitim hayatı çok hareketli geçti. Kendine uygun medrese arayışıyla yaşadığı bölgede bir çok medreselerde kısa sürelerle bulundu. Bu arayış yaklaşık üç yıl sürdü. Bu dönem içerisinde, Kur'ân-ı Kerimi hatmedip, medrese usulünün başlangıç kitaplarını okudu. Fakat öğrenim hayatının en önemli kısmı Doğubeyazıt'ta geçirdiği üç aylık dönemdir ki, bu dönemde, Şeyh Mehmet Celâlî'den ders aldı ve medrese eğitiminin temel kitaplarından olan seksenden fazla kitabı tahkik etti ve icazet alarak Doğubeyazıt'tan ayrıldı.

Daha sonra Bitlis'e giden Said Nursî, o dönem medrese âlimleri arasında gelenek olan ilmî tartışmalara katıldı. Bu ilmî münazaralardaki üstün başarıları, zekâsı ve hafızasıyla herkesin takdirini kazandı. Bu tartışmalar sonunda on üç yaşındayken aldığı icazetini kabul ettirip, ilmî rüştünü ispat etti ve 'Bediüzzaman' diye anılmaya başlandı.

Genç âlimin ününü duyan Van Valisi Hasan Paşa onu Van'a davet etti. Van'da uzun süre kaldı ve araştırmalarına devam etti. Hasan Paşa'nın yerine tayin olan Tahir Paşa'nın geniş kütüphanesinde fen ilimlerine dair kitapları inceleme imkânı bularak fizik, kimya, coğrafya, astronomi ve felsefe ile ilgilendi.

Van'da bulunduğu yıllar Said Nursî'nin düşünce dünyasında önemli oluşumların meydana geldiği dönemdir. Bir gazetede okuduğu İngiliz Sömürgeler Bakanı Gladstone'un Kur'ân'ın yok edilmesi veya Müslümanların Kur'ân'dan soğutulması gerektiğine dair sözü Bediüzzaman'ı derinden etkiledi ve daha sonraki hayatını Kur'ân'ın anlaşılmasına adadı.

Doğunun en önemli problemlerinden olan öğrenim ihtiyacının giderilmesi için Doğu'da fen ilimleriyle medrese ilimlerinin birlikte okutulacağı bir üniversite kurulması gerektiğini düşünen Üstad Said Nursî, bu fikrini hükümete iletmek ve böyle bir projeyi gerçekleştirmek için gerekli teşebbüslerde bulunmak amacıyla 1907'de İstanbul'a gitti. Malta'da Şekerci Handa kalırken, İstanbul'un ileri gelen âlimleriyle görüşmeler yapan Üstad Said Nursî, kapısına **"Burada her soruya cevap verilir ancak soru sorulmaz"** diye yazarak sarayın, ilim çevrelerinin ve halkın dikkatini üzerine çekti.

Doğuda kurulmasını istediği üniversiteyle ilgi fikirlerini bir dilekçeyle saraya iletti. Fakat dönemin hükümeti bu ihtiyacın önemini kavrayamadı ve projenin gerçekleşmesi için herhangi bir teşebbüste bulunmadı. Aksine, gerek daha önceki

hayatında baskı kabul etmeyen davranışları, gerekse İstanbul'a gelişiyle sergilediği tavırlar sonucunda halkın etrafında toplanmaya başlaması sebebiyle zaten en ufak bir hareketten bile şüphelenen Saray'ın kuşkulanaşına sebep oldu. Saray, onu tımarhaneye gönderdi. Ancak doktorlar "Eğer bu adamda zerre kadar cünun varsa dünyada akıllı adam yoktur" diye rapor verdi.

O yıllarda İstanbul'un gündemini hürriyet ve meşrutiyet tartışmaları oluşturuyordu. Üstad Said Nursî de bu tartışmalara katıldı ve gazetelerde yayınladığı makaleleriyle hürriyet ve meşrutiyetin İslâma aykırı olmadığını bilakis istibdat ve mutlâkiyetçi yönetimlerin İslâma aykırı olduğunu savundu. Ayrıca, Meşrutiyet'in ilânının üçüncü gününde İstanbul'da meşrutiyete sahip çıkan bir nutuk okudu. Aynı nutku Selanik Hürriyet Meydanında geniş bir halk kitlesi karşısında tekrarladı. Meşrutiyetin getirdiği serbestlik ortamında filizlenen bir çok siyasî oluşuma katıldı ve pek çok siyasî olayın içinde yer aldı.

1909 yılındaki 31 Mart olaylarında karışıklığı önlemek amacıyla konuşmalar yapmasına ve yatıştırıcı rol oynamasına rağmen, tutuklanarak 'Divan-ı Harp'te idam talebiyle yargılandı ve beraat etti. Bu mahkemedeki müdafaasını daha sonra İki Mektebi Musibetin Şehadetnamesi adıyla yayınladı.

1910 yılında İstanbul'dan ayrılarak Van'a döndü ve yöredeki aşiretleri ziyaret ederek başta meşrutiyet, hürriyet, anayasa, parlamento gibi konular olmak üzere bir çok konuda yöre halkını aydınlatıcı bilgiler verdi. Aynı yıl, bu görüşmeleri özetleyen Münazarat adlı eserini yazdı.

Aynı yılın kışında Şam'da bulunduğu sırada yöredeki âlimlerin daveti üzerine Şam Emevî Camiinde âlimlere hitaben İslâm dünyasının problemleri hakkında hitapta bulundu. Bu konuşması 1911 yılında Hutbe-i Şamiye adıyla yayımlandı. Şam'dan ayrılarak İstanbul'a gitti ve aynı yıl içerisinde Sultan Reşad'ın, Üsküp'te bir üniversitenin temel atma törenini de içeren Rumeli seyahatine doğu illerini temsilen katıldı. Balkan savaşları sebebiyle yarım kalan bu projenin Doğuda gerçekleştirilmesi için Padişahı ikna eden Üstad Said Nursî, 1912 yılında İstanbul'dan ayrılarak tekrar Van'a döndü.

1913 yılında '**Medresetü'z-Zehra'** adını verdiği üniversitenin temelini Van Valisiyle birlikte attı. Ancak Birinci Dünya Savaşı çıkınca öğrencileriyle birlikte cepheye gitti ve uğruna çok çaba sarf ettiği üniversite projesi de savaş sebebiyle yarım kaldı.

Savaş sırasında İşârâtü'l-l'câz isimli tefsir kitabını yazmaya başladı. Bu savaşta pek çok talebesi şehit oldu ve kendisi de 1916'da Ruslara esir düştü. Yaklaşık iki buçuk senelik esaret hayatı Rus ihtilalinin getirdiği karışıklık sırasında firar etmesiyle son buldu. Sibirya, Berlin, Varşova ve Sofya üzerinden 1918'de İstanbul'a geldi.

İstanbul'da kendisine hem ilim çevrelerince, hem de saray çevresince büyük ilgi gösterilmiş ve Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye üyeliğine tayin edilmiştir. İstanbul'da bulunduğu yıllarda Nokta, Sünuhât, Lemâat, Katre, Habbe, Zerre, Şemme adlı

risâlelerini yazdı ve bunlarla birlikte yirmi iki eserini matbaada bastırıldı. Baskısı yapılan bu eserler arasında daha önce yazdığı mantık ilmine ait Kızıl İcaz ve İşârâtü'l-İ'câz adlı tefsiri de yer almaktadır.

Takvimler 1920 yılını gösterdiğinde İstanbul İngilizler tarafından işgal ediliyordu. Üstad Said Nursî işgale karşı tepkisini yayınladığı Hutuvat-ı Sitte risâlesiyle halkı işgale karşı uyandırmaya çalıştı ve Anadolu hareketini 'isyan' olarak niteleyen Şeyhülislâm fetvasına karşı bir fetva yayınlarak Kuva-yı Milliye hareketini destekledi.

İstanbul'daki faaliyetleri sebebiyle hakkında İngilizlerin idam kararı aldığı Said Nursî, Anadolu'da ki Büyük Millet Meclisi tarafından ısrarla Ankara'ya davet ediliyordu. Bu davetler sonucunda **19 Kasım 1922'de Ankara'ya geldi ve Mecliste resmî bir törenle karşılandı.**

Ancak, vekillerin dine karşı umursamaz tavırları karşısında uyarı için bir beyanname yayınladı. Fakat onun bu çalışmaları, Mustafa Kemal ile tartışmalarına sebep oldu. Vekiller Yunan ordusu karşısında alınan galibiyetin coşkusuyla avunurken o Zeylû-z-Zeyl adlı tabiatçılık ve determinizmi eleştiren Arapça risâlesini yayınladı. Bu eserin dışında Hubab ve Zeylû'l-Hubab adlı eserlerini yazdı. Ankara Hükümetince kendisine, milletvekilliği ve Şark umumî vaizliği ve diyanet üyeliği gibi makamlar teklif edildi.

Ancak o, bütün bunları kabul etmeyerek, 1923 Mayıs'ında Ankara'dan ayrılarak Van'a gitti. Van'da Erek dağında inzivaya çekildi ve ibadetle meşgul oldu. Siyasetin merkezinden kendisine önerilen makamları reddederek bir dağın başına çekilip, siyasetten uzak durup ibadetle meşgul olması Üstad Said Nursî'de yeni bir dönemin işaretlerini veriyordu. Esaret hayatından itibaren başlayan sorgulama sonucunda, Kur'ân'ı 20. yüzyıl insanının anlayışına uygun bir tarzda açıklayan Risale-i Nur'un yazıldığı ve kendisinin "Yeni Said Dönemi" diye adlandırdığı yeni bir dönemi ortaya çıkıyordu.

Bu Yeni Said döneminde onu hiç rahat bırakmadılar. 1924 yılında başlayan Şeyh Said isyanı bahane edilerek Ankara Hükümetinin emriyle Erek Dağından alınıp Burdur'a mecburî ikâmete gönderildi. Burdur'la başlayan dönemde yalnızlığa mahkum edildi.

Burdur'da Nur'un İlk Kapısı adlı eserini yazdı. Buradan 1926 yılında Isparta'ya gönderilen Üstad Said Nursî, Isparta'da kısa bir süre kaldıktan sonra Eğirdir İlçesi'nin Barla Köyüne mecburî ikamete gönderildi. Barla'daki yaklaşık sekiz yıllık mecburî ikamet hayatı boyunca Sözler, Lemalar ve Mektubat adlı eserlerin büyük bölümünü yazdı. Barla döneminde zehirlenme, özel hayatın ihlâli ve dostlarıyla görüşmelerin keyfi engellenmesi gibi çeşitli baskı ve zulümlerle rahatsız ettikleri Üstad Said Nursî'yi daha yakından gözleyip, kontrol altında tutmak için Ankara'nın emriyle tekrar Isparta merkezine getirdiler. Said Nursî adından korkanlar onu göz hapsinde tutmakla engellemenin mümkün olamayacağını anlayınca, bu defa onu hapse

göndermenin yollarını aramaya başladılar ve Tesettür Risalesi adlı eserini bahane ederek; gizli örgüt kurmak, rejim aleyhtarlığı yapmak, rejimin temellerini sarsmak ithamlarla Üstad Said Nursî ve talebelerini Eskişehir hapsine gönderdiler.

19 Ağustos 1935 tarihinde verilen kararla bir sene hapis ve Kastamonu'da bir yıllık gözetim altında zorunlu ikamete mahkum edildi. Eskişehir'deki bir yıllık hapis hayatının ardından Kastamonu'ya gönderildi.

Yedi yıl süren Kastamonu hayatında Ayet-ül Kübrâ, Birinci Şua, İkinci Şua, Yedinci Şua ve Sekizinci Şua adlı eserlerini yazdı. Bu defa da Ayetü'l-Kübrâ risâlesi hakkında açılan davadan dolayı Denizli mahkemesinde yargılandı ve beraat etti. Ancak Ankara hükümetinin talimatıyla Afyonkarahisar'ın Emirdağ ilçesinde zorunlu ikamete tabi tutuldu. 1948 yılında Afyon Ağır Ceza Mahkemesi tarafında hakkında yeniden dava açılan Üstad Said Nursî, 1949 yılında beraat etti. Ancak eserleri müsadere edildi. Müsadere kararının temyiz edilmesi üzerine Afyon Ağır Ceza Mahkemesi 1956 yılında Risale-i Nur'un serbestçe basılması ve dağıtılması yönünde karar verdi. Afyon mahkemesinin beraat kararının ardından yeniden Emirdağ'a döndü.

Üçüncü Said olarak adlandırdığı dönem ise Risale-i Nur'u neşir, yani çoğaltma ve yayma dönemidir. Bu dönem Bediüzzamanın Risale-i Nur'un yayılmasına ve anlaşılmasına yönelik hizmetlere ağırlık verdiği, hizmetin geleceği açısından sosyal hayatla meşgul olduğu bir dönemdir. Bu yıllar bir nebze de olsa rahatlamanın ve hürriyet havasının estiği yıllardır. Muhtelif halk tabakalarına Risale-i Nur hakikatleri duyurulmuş ve özellikle üniversite ortamlarında Risale-i Nur okunmaya başlamıştır.

1952'de Gençlik Rehberi adlı eseri hakkında açılan davaya katılmak üzere İstanbul'a gitti ve bu mahkeme de beraat kararıyla sonuçlandırıldı.

İstanbul'dan Emirdağ'a gitti. Ancak Samsun'da açılan yeni bir dava sebebiyle Samsun'a gitmek için İstanbul'a geldi. Çok yorgun ve hasta olduğu için hastane raporu alarak istinabe yoluyla İstanbul mahkemelerinde ifade verdi. İstinabe Mahkemesinin Samsun'a gönderdiği ifadesi sonunda beraat etti.

İstanbul'dan tekrar Emirdağ'a dönen Said Nursî, oradan Isparta'ya gitti ve ömrünün son dönemlerini, Emirdağ ve İstanbul'a kısa ziyaretlerde bulundu.

1960 yılı Ocak ayında başladığı seyahatinde İstanbul, Ankara, Konya ve Emirdağ'a uğrayarak tekrar Isparta'ya döndü.

20 Mart 1960 yılında hasta olmasına rağmen, kendilerinin ısrarlı isteği sonucunda talebeleri tarafından Urfa'ya götürüldü. Burada hastalığı iyice ağırlaşan Üstad Bediüzzaman, 23 Mart 1960 tarihinde kaldığı otelin mütevazi odasında hakkın rahmetine kavuştu.